

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. I. An, & qualiter rescripta vitientur per obreptionem, vel subreptionem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

prefferit, dupliciter. 1. per malitiam, & fraudem. 2. per simplicitatem, & ignorantiam.

§. I.

An, & qualiter rescripta vitientur per obreptionem, vel subreptionem?

1407. **C**ommunis doctrina est, quòd rescripta obreptitia, vel subreptitia (nimirum obtentata vel taciturnitate veri, vel allegatione falsi) irrita sint ipso jure, & impetranti, vel pro eo nullam tribuant jurisdictionem, c. Super literis, 20. de rescript. hoc c. in rubrica dicitur difficile, famosum, & clavis totius tituli; ejus Author est Innocentius III. & sic habet: Super literis, quæ ab aliquibus ex malitia, & à nonnullis ex ignorantia (tacita veritate, vel suggesta falsitate) impetrantur à nobis, diversos intelleximus diversa sentire; alijs afferentibus, eos debere prorsus carere omni commodò literarum, cum mendax precator carere debeat penitus impetratis: alijs verò dicentibus, quòd, etsi formam carere debeant in literis nostris expressam, nihilominus juxta vigorem juris sit à delegato iudicis in negotio procedendum. Nos igitur inter eos, qui per fraudem, vel malitiam, & illos, qui per simplicitatem vel ignorantiam literas à nobis impetrant, hujusmodi credimus discretionem adhibendam, ut hi, qui priori modo falsitatem exprimunt, vel suppressunt: in suæ perversitatis peccatam, nullum ex illis literis commodum consequantur, ita videlicet, quòd delegatus (postquam sibi super hoc facta fuerit fides) nullatenus de causa cognoscat. Inter alios autem, qui posteriori modo literas impetrant, duximus distinguendum, quæ falsitas suggesta fuerit, vel quæ veritas sit suppressa? nam si talis expressa sit falsitas, vel veritas occultata, quæ, quamvis fuisset tacita, vel expressa, nos nihilominus, saltem in forma communi, literas dedissemus, delegatus non sequens formam in literis ipsis appositam, secundum ordinem juris in causa procedat. Si verò per hujusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem etiam veritatis, literæ fuerint impetratæ, qua tacita vel expressa nos nullas prorsus literas dedissemus, à delegato non est aliquatenus procedendum: nisi forsitan eatenus, ut partibus ad suam præsentiam convoca-

Tom. I.

tis, de precum qualitate cognoscat, ut sic in utroque casu eadem ratio, quæ delegantem moveret, moveat etiam delegatum, & ubi delegans suas literas denegaret, delegatus etiam suæ cognitionis officium nullatenus interponat. Idem dicitur in L. Prescriptio, C. Si contra jus, vel utilit. public. Pro cuius doctrinæ intelligentia not. 1. quando dispensatio, vel concessio, per rescriptum expressa, procedit ex ignorantia, vel errore, qui tollat voluntarium simpliciter in concedente, rescriptum, & concessionem in eo contentam, esse ipso jure nullam, ac irritam; talis quippe concessio, sine voluntate concedentis, nullum effectum producere potest. Not. 2. hanc ignorantiam, vel errorem in concedente, nasci posse ex duplici capite. 1. per obreptionem, si nimirum impetrans taceat causam, quæ Pontifici manifestata, impedivisset ejus consensum in petitionem. 2. si falsò exprimat causam, ex qua induci solet Princeps, vel is, à quo pendet obtinere, quod petitur, ad concedendum.

Not. 3. quoties rescriptum impetratur à Principe, ad concessionem in eo contentam inducto per ejusmodi ignorantiam, vel errorem, ex obreptione, vel subreptione prædicta, rescriptum ipso jure nullum esse; quia tunc deficit in concedente voluntarium, seu voluntas, & intentio, sive consensus in postulatum. Concedens enim non consentit in petito, nisi ut subest causa, propter quam concedit, vel nisi absit obex, quo stante non concedit. Hec expressè resolutum est in pluribus capitulis, c. Ex parte, c. Sedes, c. Si proponente, c. Constitutus, c. postulasti, de rescript. c. quia circa, de Consanguin. c. Inter dilectos, de fide instrum. c. ult. de filiis presbyt. in 6.

Et ideo in quolibet rescripto Pontificio, vel expressè ponitur clausula: si preces veritate nitantur, quæ necessariò inest ex juris dispositione in c. Ex parte, 2. de rescript. ibi: in hujusmodi literis intelligenda est hæc conditio, etiamsi non apponatur: si preces veritate nitantur; ubi vides concessionem pendere à veritate precum; contingit autem eas non niti veritate, sed ab ea alienas esse per suppressionem veri, vel expressionem falsi; ergo per suppressionem veri, vel expressionem falsi, contingit concessionem deficere, deficiente, nimirum

Qq 2

nimirum conditione, à qua dependet ; quibus positis :

1410. Not. 4. rescriptum *gratia* reddi nullum, etiam si obreptio, vel subreptio contingat *bonâ fide*, seu sine culpa supplicantis. Quia ubi tale vitium intercedit, in concedente deficit consensus in rem postulatam, etiam si absit culpa supplicantis, ut diximus n. 1408. sed rescriptum continens concessionem, ubi deficit consensus in rem postulatâ, est nullum ; ergo. Constat etiam ex c. *Super literis*, 20. §. *Si verò, de rescript.* Verùm hoc intellige juxta limitationes in sequentibus.

1411. Dices: in c. jam cit. expressè dicitur: quando literæ impetratæ sunt per taciturnitatem veri, aut allegationem falsi, *non dolò, sed solum ex ignorantia, vel simplicitate supplicantium*, delegatum nihilominus, *servato juris ordine* (non autem speciali ipsius rescripti) procedere posse ; ergo ubi bonâ fide contingit obreptio, vel subreptio, rescriptum non vitiat. R. ibi sermonem esse de rescripto impetrato *in forma communi*, interveniente obreptione, vel subreptione circa verum, *cujus manifestatione* ; vel falsum, *cujus veritate cognitâ* Princeps nihilominus *consensisset in id, quod petitur* ; non autem, *quando non consensisset veritate cognitâ, vel eo, quod tacetur, expresso*. Et de hoc, non de illo casu, procedit dictum nostrum in n. 1408.

1412. Ex hoc collig. 1. rescripta obreptitia, vel subreptitia, quæ continent *gratiam*, esse ipso jure nulla, quando tacetur verum, *cujus expressio* ; vel narratur falsum, *cujus veritas cognita* impedivisset Principis consensum in rem postulatam, etiam si ea taciturnitas veri, vel allegatio falsi, bona fide, vel ignorantia, aut simplicitate supplicantium intervenerit. Colligitur per sensum contrarium ex cit. c. *Super literis* ; de quo n. 1407. Collig. 2. ea rescripta *gratia* non esse irrita ipso jure, licet ob simplicitatem supplicantium intervenerit reticentia veri, vel expressio falsi, quando id tale est, ut concedentem *non avertisset à consensu in rem postulatam, etiam si verum*, manifestatum ; & *falsum* allegatum, omissum fuisset ; constat ex n. jam citato.

1413. Dixi: *si intervenit ob simplicitatem supplicantium*. Nam si intervenisset *dolus, & malitia*, censent aliqui rescriptum vitia-

ri in pœnam dolosæ impetrationis: sed contrarium est probabilius ; unde cum indefinite dicitur: *rescriptum dolo impetratum, esse ipso jure nullum, & irritum*, hoc intelligi debet *de rescriptis gratia* per expressum textum c. *fin. de filiis presbyt. in 6.* ubi Pontifex, loquens *de rescripto gratia* super pluralitate beneficiorum, *tacito defectu natalium*, ait: talis dispensatio (cum non sit verisimile Sedē ipsam, cum illo, prædictum patiente defectum, voluisse, *si hoc fuisset expressum*, eidem in pluralitate beneficiorum hujusmodi dispensare) velut per surreptionem obtenta, nullius penitus est momenti. intellige, ut dicemus, saltem quoad eam partem, quam subreptio afficit. Nam rescriptum gratiæ comparatur contractibus bonæ fidei, quibus nocet *dolus* ; ita Zoësius *de rescript. n. 35.* & quidem eo solum casu, quo subreptio, vel obreptio *dolosa* versatur circa verum suppressum, vel expressum falsum, *cujus oppositum à consensu impedivisset concedentem*.

Dices: verum esse, quòd pluribus locis dicatur, *rescripta gratia vitari* per suppressionem veri, *cujus manifestatio* ; vel expressionem falsi, *cujus oppositum*, concedenti cognitum, avertisset consensum in gratiam, sive bona fide, sive dolò impetrata sint, ut dicitur c. *fin. de filiis presbyt. in 6.* ibi: *veluti per subreptionem obrentum, nullius penitus est momenti, c. Postulasti, de rescript.* ibi: *commodum reportare non debet de hujusmodi literis, utpote, veritate tacitâ, impetratis* : omnes tamen hi textus loquuntur solum *de rescriptis gratia in materia beneficiâ* ; ergo extendi non debent ad rescripta gratiæ *in alia materia*, v. g. dispensationum ; patet conseq. Nam in materia beneficiâ, propter ambitionem, jus procedit gravius, & rigorosius prohibet ejusmodi vitium, ut ambitioni via præcludatur, juxta c. *quamvis, de præbend. in 6.* R. C. ant. N. conseq. ad probat. concedo, non debere fieri extensionem, *nisi ratio*, in qua fundatur dispositio juris pro illo casu, *necessaria sit* ; at sic est in præsentia. Nam ratio, in qua fundatur dispositio juris de nullitate rescriptorum gratiæ, quando tacetur verum, vel allegatur falsum, est, *quia sic tollitur consensus in gratiam petitam*, cum ponatur in concedente nasci ex igno-

ignorantia, vel errore circa substantiam; hæc autem ratio concludit necessariò concessione cuiuslibet gratiæ, nata in concedente ex tali vitio; ergo.

1415. Collig. 3. rescriptum iustitiæ dolò impetratum, non esse ipso jure nullum, sed solum irritandum exceptione doli opposita, & probanda; Zoësius n. 34 Quia licet c. Sedes h. t. dicatur: *tanquam mendax preceptor penitus careat impetratis, & c. Super*, eod. *nullum ex literis illis commodum consequatur impetrans*: in his tamen terminis: *penitus, nullum* (esto aliàs importent nullitatem ipso jure, si textus nihil aliud habeat adjunctum) secus est, si aliud adjunctum sit, ut in c. *Super*, eod. ubi expressè dicitur: *nullum commodum consequatur, ita videlicet, quòd delegatus (postquam sibi, super hoc, facta fuerit fides) nullatenus de causa cognoscat*; ergo ante hoc non est irrita jurisdictio per rescriptum iustitiæ concessã.

1416. Dices: rescripta gratiæ, dolò impetrata, sunt ipso jure nulla juxta n. 1413, ergo ex eadem causa etiam rescripta iustitiæ. Prob. conseq. nam non minùs in hoc, quàm in illo casu, per ejusmodi obreptionem, vel subreptionem inducitur in concedente ignorantia, vel error, qui tollit consensum in rem à supplicantiibus postulatam. R. C. ant. juxta limitationes in præcedentibus datas; N. conseq. Ad hujus prob. N. assertum. Ratio est, quia, cum impetranti gratiam, rescriptum tribuat jus; non autem impetranti iudicem; atque adeo rescriptum iustitiæ sit minùs præjudiciosum, quàm rescriptum gratiæ, non æquè in utroque casu consensus concedentis alligatur vero, in impetratione gratiæ exprimendo; ergo non æquè intercedit error, qui tollit consensum in utroque, *pari modo*. Ratio est, quia si quis ad eandem causam impetravit iudicem, seu rescriptum iustitiæ; & deinde impetrat secundum, omiffa expressione, *rescripti priùs impetrati*, secundum hoc rescriptum non vitiatur, ut sit ipso jure nullum, si primus impetrans dolò, vel negligentia, non fuit usus illo; sed solum venit cassandum exceptione, quòd subreptitiè sit impetratum, ut dicitur in c. *Si autem 9. & c. Plerumque 23. de rescriptis*. aliàs enim non convalesceret datã negligentia primi impetratoris, ut bene observat Felinus, c. *Ad audientiam, 2. de rescriptis, n. 17.*

Præterea not. 1. rescripta iustitiæ quandoque dari *in forma communi*, nimirum ut iudex datus procedat *servato juris ordine*; quandoque *in forma speciali*, cum certis clausulis v. g. *appellatione remotã*, & similibus. Unde ubi obreptio, vel subreptio, in rescriptis, contingit ex simplicitate, vel ignorantia Oratorum, quin propterea vitiatur rescriptum, ut dictum est n. 1412. delegatus procedere poterit etiam cognitò vitio, *sed in forma communi*, nimirum juxta jus commune; non autem juxta speciale contentum in tali rescripto.

Not. 2. quòd objicienti subreptionem incumbat probatio; ei verò, qui falsum narravit, probatio ejus, quòd tanquam verum obtrusit; sumitur ex L. 2. ff. *de probat.* ibi: *ei incumbit probatio, qui dicit, seu affirmat aliquid actum; non qui negat*; excipe tamen, nisi impetrans, cui objicitur taciturnitas veri, fundatam habeat intentionem suam super narratis. Tum enim non ipse eam probare; sed adversarius contrarium ostendere tenetur; sic Pirhing *de rescriptis, n. 75. in fine.*

Not. 3. quando *in c. 20. h. t.* dicitur, rescriptum *dolosa subreptione extortum*, nihil prodesse impetrantibus, censerique irritum quoad omnia in literis contenta, ut vult Abbas *in cit. c. 20. n. 2.* verum esse, quando vitium versatur vel *circa totum rescriptum*, vel *principalem partem*; non autem, si vitium versetur solum circa aliquas partes, quin tingat alias, *ab illis separabiles*. Nam quoad istas valebit; quia tota ratio nullitatis *in c. 20.* decise est in pænam doli, & malitiæ, in quibus fundatur, non extendendò ultra casum in textu contentum, qui agit solum *de connexis*; ita Zoësius *de rescriptis, n. 30. ex c. Si eo tempore, de rescriptis, in 6.* ubi dicitur: *Si eo tempore, quo tibi de beneficio cum cura, vel sine cura mandavimus provideri: ad obtinendum curatum beneficium, idoneam non habebas ætatem: tibi, licet nunc legitime effectus sis ætatis, auctoritate literarum hujusmodi (cum tempore datæ ipsarum adhuc non esses idoneus) de beneficio curam animarum habente nequaquam poterit provideri, Beneficium autem, sine cura (cum ad ipsum sufficientem tunc ætatem haberes) per eas licite poteris obtinere.*

Not. 4. probabilius videri, quòd solum ea re-

ea reticentia veri, vel allegatio falsi dolosa, quæ suppressit verum, vel exprimit falsum circa causam finalem, vel aliam, rescriptum vitiet, quâ stante, vel sublata Pontifex illud daturus non erat; ita Zoësius *cit. n. 31*. quia ubi hoc non contingit, rescribens non potest dici *invitus*, aut *nolens*; adeoque, ubi tacetur verum, necessarium exprimendum; vel allegatur falsum, cuius oppositum avertisset concedentis animum à concessione; de quo multa *l. 4. decretal. à n. 3162. & seqq.*

1421. Ex hoc collig. 1. rescriptum non censeri subreptitium, si subrepto versetur solum circa causam *impulsivam*, non finalem. Nam gratia non dicitur inutilis propter omissum id, quod expositum non avertisset mentem rescribentis, c. *dudum*, 14. *vers. considerantes*, de *præbend. in 6.* ibi: *considerantes quoque, quod nos exposito nobis de potestate prædicta nihilominus literas gratiosas daremus in partibus illis*: allegatio autem falsi, vel reticentia rei, quæ ommissa esse poterat, & explicare non tenebatur orator, est aliquid tale; ergo. Nā principale, utile, non vitiat per minus principale, inutile, ac separabile.

1422. Collig. 2. idem dicendum esse, quando contingit obreptio adjecta per errorem qualitate per modum demonstrationis, si de corpore, seu substantia rei constat, & etiam sine tali errore concessio, vel dispositio eodem modo facta fuisset. Aliud est, si error qualitatis redundet in substantiam; prout exponimus *l. 4. de impedimento ex errore*. In casu autem, quo Procurator, seu sollicitator subreptionem causavit, sine ulla culpa supplicantis, huic non obest dolus alterius; consequenter de simili rescripto idem dicendum erit, quod de impetrato per ignorantiam.

1423. Not. 5. quando dicimus, rescriptum non vitari per subreptionem, vel obreptionem factam ex oratoris simplicitate, si Pontifex æquè concessurus erat, quod petebatur; cognita veritate, debere limitari, ut non procedat, si talis veritatis expressio requiratur tanquam *forma*. Hæc enim etiam in minimis observanda est. Et ideo gratia concessa ad petitionem (non autē motu proprio) non facta mentione beneficij quantumcunque modici, quod obtinebat impetrans, censetur subreptitia, licet hoc expressum non

impedivisset gratiam, c. *Si motu, de præbend. in 6.* ibi: *si motu proprio alicui aliud quod beneficium obtinenti conferamus aliud, de illo non habita mentione: non ob hoc gratiam huiusmodi, quæ de nostra mera liberalitate processit, invalidam volumus reputari. Secus, si ad petitionem illius, vel alterius pro eodem oblatam gratiam huiusmodi facimus, tunc enim (quantumcunque modicum beneficium taceatur in ea) ipsam, veluti surreptitiam, vires nolumus obtinere. Motu quoque proprio tunc solum gratia fieri censetur, cum hoc expressè cautum fuerit in eadem.*

Not. 6. quando allegatis pluribus causis aliquæ sunt veræ, aliquæ falsæ, *citra dolum*, non vitari rescriptum, si allegatæ sint *alternativè*; cum sufficiat ex taliter conjunctis causis unam esse veram, c. *in alternativis*, 70. de *reg. jur. in 6.* ibi: *in alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum adimpleri*. Si autem allegatæ sint *copulativè*? *scilicet* si causæ, sic allegatæ, tales sint, ut neutra *per se* sufficiat, non valere rescriptum, c. *olim*, 25. *b. t.* sic enim utriusque veritas pertinet ad formam rescripti; secus, si quælibet earum sufficiens sit, ad movendum Pontificem, ut annuat petitis; quia sic causa, qua nititur rescriptum, vera est, quod etiam procedit in rescriptis gratiæ. Nec obstat clausula: *si preces veritate nitantur*; quia respicit causas, quæ concurrunt ad impetrandum rescriptum; non autem etiam eas, sine quibus nihilominus Pontifex rescripsisset; ita Zoësius *de rescriptis n. 37.*

Not. 7. quod Judex per rescriptum delegatus, si semel iudicavit in causa sibi delegata (v. g. pronuntiavit literas esse subreptitias) licet nulliter, & invalidè, jam functus sit suo officio, nec ipsi conveniat suam sententiam revocare (L. *Paulus*, 1. *ff. de re judic. l. Duo fratres, ff. de penit.*) aut causam reassumere: Secus tamen dicendum est, ubi dispensatio, vel aliud quodvis rescriptum emanavit à sacra Pœnitentiaria pro foro tantum conscientia; ita Pyrrhus Corradus *in praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 4. à n. 55.* Sed hoc non ita indefinitè procedit, ut exponimus *lib. 4. à n. 2423.*

